

Fylkesmannen i Aust-Agder

Forslag til vern av:

Stuvåna naturreservat

Åmli kommune

AUST-AGDER

Høringsforslag april 2015

Foto: Ingunn Løvdal

HØRING AV VERNEFORSLAG FOR

STUVÅNA NATURRESERVAT I

ÅMLI KOMMUNE

AUST-AGDER FYLKE

Fylkesmannen i Aust-Agder sender med dette forslag til verneplan for opprettelse av Stuvåna naturreservat i Åmli kommune på offentlig høring. Verneforslaget sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Uttalelser til verneforslaget og til endringer av verneforskrift sendes skriftlig til Fylkesmannen i Aust-Agder innen fredag 19. juni 2015

INNLEDNING

Gjennom behandling av Stortingsmelding nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptopping av skogvernet i Norge. Per 2009 er ca. 1,75 % av den produktive skogen i Norge vernet og dette er langt mindre enn andre land i Europa. St.meld.nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptopping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra rapporten "Evaluerings av skogvernet i Norge" (Framstad mfl. 2002).

Frivillig vern ble i meldingen trukket fram som en viktig strategi for det framtidige Skogvernet i Norge. Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering vil være aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet skal det gjennomføres forhandlinger med grunneier om avgrensing, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009.

Bevilgningen til frivillig vern for 2015 er betydelige og midlene skal gi grunnlag for opprettelse av flere verneområder i løpet av 2015. Arbeidet omfatter både frivillig vern og vern av offentlig eid grunn (Statskog og OVF).

VERNEFORM

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37.

NATURFAGLIGE REGISTRERINGER

Stuvåna naturreservat er ikke biologisk kartlagt ennå og derfor ikke beskrevet i noen frivillig-vern rapport som publiseres i skogdatabasen NARIN (<http://www.borchbio.no/narin/>). Området skal biologisk kartlegges i 2015.

Fylkesmannen i Aust-Agder ved Ingunn Løvdal og Svein Søgne i Skogeierforeningen ble enige om en befaring av området med grunneier og har vurderte området for evt. fremtidig vern. I den forbindelse ble det skrevet et befaringsnotat.

Befaringsnotatet gir en presentasjon av området og er nedenfor i dette skriv.

ØKONOMISK ERSTATNING

Bestemmelser om erstatning for naturreservater er gitt i naturmangfoldloven av 19.06.2009 §§ 50 og 51. Etter § 50 fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved overføring av fast eiendom (ekspropriasjonserstatningslova). Ved anvendelsen av nevnte lov § 10 er det tidspunktet for vernevedtaket som skal legges til grunn. § 51 sier at Staten senest ett år etter at vernevedtaket ble truffet skal gi tilbud om erstatning etter § 50 til en eier eller rettighetshaver som har fremsatt skriftlig krav om dette innen fire måneder fra vernevedtaket. Videre skal skjønnet holdes etter reglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven) og reglene i dette ledd, jf. § 51.

Ved frivillig vern skal det inngås avtaler med berørte grunneiere før området kan vernes, og grunneierne får utbetalt avtalt erstatning umiddelbart etter vernevedtak. Det er innført en vederlagsordning for frivillig vern som innebærer at det blir utbetalt vederlag fra avtaleinngåelse og fram til vernevedtak. Vederlaget beregnes ut fra størrelsen på erstatningen.

HVA MEDFØRER VERNET?

Ved vern av skog som naturreservater legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet impliserer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene skal kunne finne sted.

Et vern vil få konsekvenser for utnyttelsen og bruken av området. Alle tiltak som kan føre til endringer av naturmiljøet vil være forbudt. Dette betyr at ulike aktiviteter som skogsdrift, økonomisk motivert skogskjøtsel, nydyrking og lignende vil være forbudt. En del tiltak vil være søknadspliktige. I fellesskap kan en i endel tilfeller finne løsninger som gjør at tiltaket ikke kommer i konflikt med verneformålet og dermed kan tillates gjennomført. For noen av de søknadspliktige tiltakene kan det gis flerårige tillatelser.

Forskrift og restriksjonsnivå

Forholdene i reservatet og uttalelser i forbindelse med lokal og sentral høring kan innebære at det gjøres tilpasninger av verneforskriften. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med merknader til forskriften sett i lys av forholdene i verneområdet. Mulighet for justeringer av verneforskriften må deretter vurderes opp mot hensynet til verneformålet.

HØRING OG VIDERE PROSESS

Formålet med høringen er å kaste lys over mulige konflikter knyttet til ulike interesser som kan bli påvirket av verneplanen. Etter høringen vil høringsuttalelsene bli vurdert i forhold til konfliktgrad og mulige løsninger for området. Fylkesmannen vil så sende sin tilråding om vern av området til Miljødirektoratet, inkludert oppsummering av høringsuttalelsene og

forslag til eventuelle endringer. Basert på etterfølgende anbefaling fra Miljødirektoratet vil så Klima- og miljødepartementet gjøre nødvendige avklaringer med andre departement, og legge planen frem for regjeringen som avgjør endelig utfall av verneforslaget.

Vi oppfordrer til å komme med skriftlige uttalelser til forslaget til verneplanen, frist onsdag 17. juni 2015. Adresse: *Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen, Postboks 788, Stoa, 4809 Arendal*, eller på e-post til postmottak@fmaa.no merket sak nr. 2015/1026. Kontaktperson: Arnstein Knutsen Engemyr, tlf. 37 01 75 88.

FORSLAG TIL VERNEFORSKRIFT FOR STUVÅNA NATURRESERVAT I ÅMLI KOMMUNE I AUST-AGDER FYLKE

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare en sjeldent velutformet konsentrasjon av gammel fattig eikeskog med kjerneverdier knyttet til hule trær og godt med grove læger. Området har som et regionalt kjerneområde særskilt betydning for sjeldne og trua arter knyttet til skogtypen.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 61/6 i Åmli kommune

Naturreservatet dekker et totalareal på ca..... dekar, hvorav (ca)... daa er landareal/sjøareal.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:10 000 datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Åmli kommune, hos Fylkesmannen i Aust-Agder fylke, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
3. Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
4. Bruk av naturreservatet til telteirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.
5. Bålbrenning er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

1. Sanking av bær og matsopp.
2. Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
3. Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
4. Beiting.
5. Utsetting av saltstein

6. Brenning av bål med tørrkvist eller ved ein ber med seg inn i reservatet, i samsvar med gjeldande lovverk.

§ 5 Regulering av ferdsel

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

1. All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
2. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
3. Utenom eksisterende veier og stier er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingskjøring.
2. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
3. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4.
2. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
3. Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet i henhold til naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

GENERELLE KOMMENTARER TIL VERNEFORSKRIFTEN

Under følger generelle kommentarer om hva vernet vil innebære av restriksjoner til enkelte punkter i forslag til forskrift:

Inngrep

Tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt i naturreservater. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidig eller faste), men også tiltak som drenering, kalking og gjødsling.

Fylkesmannen vil i hvert enkelt tilfelle vurdere hvilke stier som skal kunne vedlikeholdes.

Plan- og bygningslovens bestemmelser gjelder i tillegg til disse bestemmelser, men det kan ikke gis tillatelse ut over det vernereglene fastsetter.

Plantelivet

Det er lagt opp til en generell plantelivsfredning, men det er gjort unntak for plukking av bær og matsopp.

Generelt vil det være et hogstforbud innen for lokalitetene. Skjøtsel i henhold til godkjent forvaltningsplan vil være unntatt et slikt forbud.

Beiting vil fortsatt være tillatt.

Dyrelivet

Det er lagt opp til en generell fugle- og dyrelivsfredning. Det er likevel åpnet for jakt, fangst og fiske i medhold av de lovverkene som regulerer dette.

Ferdsel

Ferdseil til fots og på ski er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er ridning, bruk av hest og kjerre og bruk av sykkel forbudt utenom eksisterende veier og stier.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer vil være forbudt. Noen få telt eller en skoleklasse er ikke vurdert som større arrangementer. Det kan gis tillatelse til avgrenset bruk av reservatet i undervisningssammenheng. Eksempler på brukere vil her være lag og foreninger, universitet, skoler eller andre institusjoner.

Motorferdseil

All motorisert ferdsel er forbudt, med et generelt unntak for bruk av lett terrengkjørende beltekjøretøy for uttransport av felt hjortevilt og nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneieres rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Forvaltningsplan

Verneformåleter knyttet opp til vern av alt naturlig dyre- og planteliv. Området skal i størst mulig grad sikres fri utvikling uten inngrep. Det er per i dag begrenset behov for å utarbeide en forvaltningsplan.

Forvaltning av områder innebærer også at det kan legges til rette for en kanalisert ferdsel slik at området ikke forstyrres eller slites ned. Etter et eventuelt vedtak om vern av området som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil områdets grenser bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp informasjonstavler om gjeldende verneforskrift og avgrensning av området. Oppsynsordning for reservatet vil etableres i samarbeid med Statens Naturoppsyn Bykle.

Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter naturmangfoldloven § 48 skal det i avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Miljødirektoratet er delegert myndighet fra Klima- og miljødepartementet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for områdevernet etter naturmangfoldloven.

AREAL OG PLANSTATUS

Verneforslaget omfatter ca. 460 dekar. Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område).

SKOGBRUK

Tabellen under gir skogbruksopplysninger om ca. skogareal, tilvekst og volum for det foreslåtte verneområdet i Stuvåna.

Stuvåna naturreservat	Totalt produktivt areal	Myr	Skrap- skog	Annet areal	Totalt kubikkmasse	Tilvekst totalt
460 daa	*	*	*	*	*	*

* tallverdiene mangler pga. at skogtakseringen ikke er ferdigstilt for det aktuelle arealet.

ANDRE INTERESSER

Miljøvern avdelingen er ikke kjent med at det er knyttet andre interesser til området.

VERNEPROSESSEN

Kunngjøring av verneplanen

Formell oppstart av verneplanen for Stuvåna naturreservat ble kunngjort i Agderposten 28. februar 2015 og Åmliavisa 3. mars 2015, samt i brev til grunneiere og aktuelle foreninger og lag datert 26. februar 2015.

Kommentarer/merknader i etterkant av oppstartmeldingen

Følgende kommentarer ble mottatt i etterkant av oppstartmeldingen:

- Forum for natur og friluftsliv Agder ser positivt på frivillig verna av skog, og Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder ser positivt på frivillig vern, og nevner at vernet ikke bør være til hinder for utøvelse av jakt og friluftaktivitet uten spesielle grunner.
 - *Fylkesmannens svar: Innspillet er tatt til etterretning og tatt høyde for i verneforskriften.*
- Åmli kommune v/Skogbruksrådgjevar Olav Vehus kommenterer at verdifull livsmiljø i skog i samband med MiS-registreringer ikke er valgt ut. Og at opplysninger i oppstartsmeldingen er feil. Området ble registrert i 2003, 2006 og 2014 og området har kun en MiS-registrering.
 - *Fylkesmannens var: Vi beklager at det ble gitt feil opplysninger i oppstartsmeldningen og tar rettelsen med videre.*

Saksbehandling

Naturfaglige registreringer:	høsten 2015
Forhandlinger:	2015
Verneplanens omfang	
Navn:	Stuvåna naturreservat
Kommune:	Åmli
Totalareal:	460 dekar
Areal prod. skog:	-
Verneverdi:	**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Stuvåna naturreservat

Lokalitet:	Stuvåna naturreservat
Kommune:	Åmli
Fylke:	Aust-Agder
Areal:	460 dekar
Høyde over havet:	150-234 moh
Dato for befaring:	29.01.2015
Deltakere:	Ingunn Løvdal (FMAA) og Olav Kleivene (grunneier)

BAKGRUNN

Fylkesmannen ble kontaktet av Norges Skogeierforbund v/Svein Søgner 27.01.2015 med forespørsel om snarlig befaring av et skogområde i Åmli hvor grunneier Olav Kleivene vurderte frivillig vern som et aktuelt alternativ til planlagt hogst. Alternativet kom opp som følge av forekomster av flere hønsehaukreir med dokumentert hekking i mange sesonger de siste tiårene. Fylkesmannen v/Ingunn Løvdal foretok befaring av området sammen med Olav Kleivene 29.01.2015 med det formål å vurdere grunnlaget for å igangsette biologisk kartlegging med tanke på vern. Vedlegg 1 viser avgrensning av området og det mulige tilbudet.

GJENNOMFØRING

Befaring ble gjennomført til fots på snødekket mark fra ca. kl. 09.30-11.30. Det var oppholdsvær og gode observasjonsforhold, men snødekket innebærer at det kun kan gjøres antakelser mht. vegetasjonstyper. Store deler av det aktuelle området ble gjennomgått, med unntak av arealene lengst vest (v/Mesåsen).

BESKRIVELSE

Området består grovt sett av en nordøstvendt li som grenser mot en liten elv (Stuvåna) som har utløp i Nidelva via Sigrernesken. Lia er ujevn, og inneholder 3 markerte daler/kløfter med fuktige sig og bekker. Torjusknatten i sørøst faller bratt ned mot Stuvåna, mens Meåsen i nordvest har mye slakere fall ned mot Stuvåna. Lia er gjennomgående skogkledt, avbrutt av enkelte felt med åpen myr i de høyereliggende områdene mot sør (Revemyr og Sigrernesmyr). Skogen er i all hovedsak hogstklasse V, med unntak av siget ned fra Sigrernesmyr i vest, hvor det er et felt med yngre skog. Furu er dominerende treslag, stedvis ispedd en del gran i et varierende undersjikt. Gran dominerer i noen mindre felt i fuktigere og mer skjermede deler av lokaliteten. Bjørk og velvoksen osp finnes spredt, særlig i østre deler v/Torjusknatten. Einer forekommer vanlig. Bærlyngfuruskog ser ut til å være vanligste vegetasjonstype, med stedvis overgang til blåbærgranskog. Einer er vanlig.

Skogen fremstår som en storstammet, velvoksen barskog i begynnende sammenbrudd, med jevn forekomst av død ved, spesielt stående. Dimensjonene er gjennomgående middels, men med en god del grovere trær, og flere furuer med dbh>40-50 cm. Bestanden rundt Meåsen har størst forekomst av grove furuer. Snøen vanskeliggjorde observasjon av liggende død ved, men en del læger av ulik dimensjon, treslag og nedbrytningsstadiet ble observert. Det er flere store, fuktige bergvegger innenfor området. Det ble ikke registrert rødlistearter eller andre relevante signalarter på befaringen, men det kan være potensiale for slike. 3 hønsehaukreir er tidligere registrert, og ble observert på befaringen.

Skogtilstanden bærer preg av at det ikke har vært gjennomført noe systematisk skogpleie på lokaliteten de siste 60-70 årene. En slik skogtilstand er uvanlig for produktiv, relativt lett tilgjengelig barskog i lavereliggende områder i Åmli. Lokaliteten inneholder en gradient fra skinnere furuskog på toppen av Torjusknatten, til fuktigere og mer produktiv skog langs Stuvåna. Eldre, produktiv barskog i

lavereliggende områder som denne lokaliteten representerer er generelt sett hardt avvirket i regionen, og er en klar mangel i skogvernet i Aust-Agder. Tilsvarende skogtyper i verneområder kan finnes på Solbergheia i sør, og Rubbelifjell, Berlifjell og Urdvatn naturreservater mot nord. Området vil kunne være et godt supplement til disse områdene. Lokaliteten kan tenkes å kunne fungere som en «step-stone» for arter som er tilknyttet denne habitattypen i en regional landskapssammenheng.

ANDRE INTERESSER:

Det er ikke opplyst at det knyttet andre interesser til området.

TEKNISKE INNGREP:

Det er ikke tekniske inngrep i området.

KONKLUSJON

Lavereliggende, eldre, produktiv barskog er generelt sett en mangelvare i skogvernet i Aust-Agder, spesielt grovere furu og gran på middels og høy bonitet. Lokaliteten strekker seg over en gradient fra lav-middels bonitet på toppene i sør, til middels bonitet mot Stuvåna. Skogen er nord-øst vendt som gir skyggefullt, fuktig klima. Flere av bestandene er i begynnende sammenbrudd, og innehar per i dag en god ansamling med nøkkelelementer knyttet til bl.a. grove trær, liggende og stående død ved og fuktige bergvegger.

Det antas på denne bakgrunn at lokaliteten minst vil kunne oppnå en stjerne (*) i en biologisk kartlegging av verneverdi, og det anbefales videre prosess med formelt tilbud og gjennomføring av biologisk kartlegging.